ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤ. ΑΡΓΑΣΑΡΗ ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ ΤΗΣ Γ΄ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ

(1920-1921-1922)

ΤΕΥΧΟΣ Δ΄

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
1922

εδρίασιν θέλει γίνει ἡ ἀναβληθεῖσα συζήτησις ἐπὶ τῶν τουρκικῶν σφαγῶν καὶ οὐχὶ συζήτησις ἐπὶ τοῦ Συντάγματος, συμφώνως πρὸς τὴν εἰλημμένην ἀπόφασιν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, λύει δὲ μετὰ ταῦτα τὴν συνεδρίασιν ὥρα 1 μ. μεσονύκτιον. καὶ ὁρίζει ἵνα ἐπαναληφθῇ αὔτη αὔριον ὥρα 6. μ.μ.

῾Ο Πρόεδρος	Οἱ Γραμματεῖς
Κ. ᾿Αργ. Λομβάρδος	Σ. Τσιακόπουλος
	Γ. Καλαντζόπουλος

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΞΖ'

Τῆς 18 Μαΐου 1922.

῞Ωρα 6 καὶ 30' μ. μ. ὁ κ. **Πρόεδρος** ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς ἕδρας κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει νὰ ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα καὶ ἐπιτραπῇ ἡ εἴσοδος εἰς τὸν λαόν.

᾿Αναγινώσκονται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

῾Ο κ. **Λ. Τσουκαλᾶς** παρατηρεῖ ὅτι, ὡς ἔχει διατυπωθῆ ὁ νόμος περὶ συντάξεων, δὲν φαίνεται ὅτι λαμβάνεται πρόνοια περὶ τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν.

῾Ο κ. **Π. ᾿Ιακ. ᾿Αργυρόπουλος** λέγει ὅτι ἀνακινεῖται τὸ ζήτημα ἐν τῷ ψηφισθέντι νομοσχεδίῳ ἐν τῷ ἄρθρῳ 8 § 1. Γίνεται σαφὴς λόγος περὶ τῆς συντάξεως τῶν ὁπλιτῶν, ἡ ὁποία τριπλασιάζεται, διὰ δὲ τὰς οἰκογενείας ἐξαπλασιάζεται.

Λ. Τσουκαλᾶς. ᾿Εγὼ ὁμιλῶ διὰ τὰς χήρας καὶ ὀρφανὰ τῶν πρὸ τοῦ 12 φονευθέντων ἀξιωματικῶν.

Π. ᾿Αργυρόπουλος. Αὐταὶ ὑπάγονται εἰς ἄλλον νόμον.

῾Ο κ. **Ν. Θεοτόκης** (῾Υπουργὸς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν), δηλοῖ ὅτι συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ χῆραι καὶ τὰ ὀρφανὰ τῶν πρὸ 1912 συνταξιούχων ἐν ἄρθρῳ 38.

῾Ο κ. **Π. Πρωτοπαπαδάκης** (Πρωθυπουργὸς) ὁμοίως ποιεῖται τὴν αὐτὴν διατάφησιν.

῾Ο κ. **᾿Ι. Ράλλης**, ἐπὶ τοῦ δελτίου τοῦ τύπου λαμβάνων τὸν λόγον, διαμαρτύρεται διὰ τὸν τρόπον τῆς συντάξεως αὐτοῦ καὶ ἐκφράζεται δριμύτατα κατὰ τοῦ συντάσσοντος αὐτὸ ὑπαλλήλου, ἐφιστᾷ δ' ἐπὶ τούτου τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Προέδρου καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ τὰς παρατηρήσεις του.

῾Ο κ. **Ν. Λεβίδης** παρατηρεῖ ἐπίσης ὅτι, καίτοι τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ εἶναι ἄριστα συντεταγμένα, περιλαμβάνοντα ἐπακριβῶς τὰ ἐνταῦθα χθὲς λαβόντα χώραν, τὸ Δελτίον τοῦ Τύπου δὲν λέγει τίποτε. Φρονεῖ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅτι δὲν ἔχει λόγον ἡ λειτουργία τοῦ δελτίου καὶ πρέπει νὰ καταργηθῇ τοῦτο, ἀπορεῖ δὲ διατί δὲν συνεζητήθη ἀκόμη ἡ περὶ τούτου ὑποβληθεῖσα πρό τινος πρότασίς του. ᾿Αναφέρων δ' ὅτι ἄλλοτέ ποτε πρωθυπουργὸς τῆς ῾Ελλάδος ἐχειροδίκησε κατὰ ὑπαλλήλου τῆς Βουλῆς, κάκιστα ἐκτελοῦντος τὸ καθῆκον αὐτοῦ, νομίζει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὠθηθῶσι τὰ πράγματα μέχρι τοῦ σημείου τούτου, ὥστε νὰ ἐπαναληφθῇ παρά τινος τῶν κ. Πληρεξουσίων τὸ τότε γενόμενον. Τοῦτο δέ, λέγει, διότι πρόκειται περὶ Συνελεύσεως, ἧς τὰ πρακτικὰ πρέπει νὰ λαμβάνωσι πλήρη καὶ ἀκριβῆ δημοσιότητα.

῾Ο κ. **᾿Αθ. Εὐταξίας**, ποιούμενος τὰ αὐτὰ παράπονα κατὰ τῆς συντάξεως τοῦ Δελτίου τοῦ Τύπου, ἀναφέρει ὡς παράδειγμα τὰ δημοσιευθέντα ἐν αὐτῷ περὶ τῆς πρό τινος οἰκονομικῆς ἀγορεύσεώς του ἐπὶ τοῦ ἀναγκαστικοῦ δανείου. Δὲν ἐδημοσιεύθησαν παρὰ τρεῖς μόνον σειραί, καὶ αὐταὶ διεστρεβλωμέναι.

῾Ο κ. **᾿Ι. Ράλλης**, ἐκφράζων καὶ πάλιν δριμύτερον τὰ παράπονα αὐτοῦ, λέγει ὅτι καταγγέλλει ὡς κακόδουλον τὸν ὑπάλληλον τοῦ Δελτίου τοῦ Τύπου.

Πρόεδρος. Ἤκουσα τὰ παράπονα τῶν κ. κ. Πληρεξουσίων καὶ θέλω λάβει τὰ προσήκοντα μέτρα. Παρακαλῶ ὅμως τοὺς κ. Συναδέλφους νὰ διατυπώσωσιν ὡρισμένα σημεῖα παραχαράξεως καὶ διαστρεβλώσεως τῶν ἀγορεύσεων αὐτῶν, διότι ἀορίστως ὅτι εἶναι ἀόριστοι αἱ διατυπούμεναι καταγγελίαι. ᾿Εν πάσῃ περιπτώσει λαμβάνω ὑπὸ σημείωσιν τὰς παρατηρήσεις τῶν κ. Πληρεξουσίων.

Μὴ ὑπαρχούσης ἀντιρρήσεως κατὰ τῶν πρακτικῶν τὰ πρακτικὰ ἐπικυροῦνται.

᾿Ανακοινοῦνται εἶτα τὰ ἑξῆς·

Διάφοροι ὑπάλληλοι Βόλου παρακαλοῦσιν, ὅπως τοῖς χορηγηθῇ ἀνάλογον ἐπίδομα.

— Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι Κυπαρισσίας ζητοῦσι τὴν τροποποίησιν τοῦ κατατεθέντος νομοσχεδίου κατὰ 50 ο/ο εἰς τοὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους καὶ 60 ο/ο εἰς τοὺς κατωτέρους ὑπαλλήλους.

— Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι Λαρίσης παρακαλοῦσιν ὅπως

τὸ Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, δικαιοῦνται διὰ δηλοποιήσεως αὐτῶν, δημοσιευομένης εἰς τρεῖς τοὐλάχιστον ἐκ τῶν εὐρέως κυκλοφορουσῶν ἐν Ἀθήναις ἡμερησίων ἐφημερίδων, νὰ προσκαλέσωσι τοὺς ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας δανειστάς των κατ' εἶδος πιστωτικῆς οὐχὶ κατ' ἄτομον πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεώσεών των. Αἱ πρὸς τοὺς μὴ προσελθόντας δανειστὰς ὑποχρεώσεις τῆς ὀφειλετρίας Τραπέζης ἢ τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, ὁποτεδήποτε καὶ ἂν ἐκπληρωθῶσιν, ἐξοφλοῦνται παρ' αὐτῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῆς 1 παραγράφου τοῦ παρόντος ἄρθρου».

Αὐτὸ τὸ «ἐξοφλεῖται παρ' αὐτῶν», δύναται νὰ δώσῃ λαβὴν πρὸς κατάχρησιν. Σήμερον, ἐγὼ ἡ Τράπεζα, λέγω πρὸς ὅλους τοὺς καταθέτας μου· προσέλθετε νὰ παραλάβητε ὅλα τὰ ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα ἔχετε καταθέσει παρ' ἐμοί. Ἀλλ' ἐνῷ λέγω τοῦτο, εἰς τὰ Ταμεῖά μου δὲν ἔχω παρὰ πέντε ἑκατομμύρια. Ἐὰν ἀφήσωμεν τὰ πράγματα ὅπως ἔχουσιν, ὥστε ἡ Τράπεζα νὰ ἐξοφλῇ τὸν καταθέτην ὅταν οὗτος προσέλθῃ, δύναται νὰ συμβῇ ἡ Τράπεζα αὐτὴ νὰ ἐξακολουθῇ ν' ἀγοράζῃ στέμματα καὶ νὰ πληρώνῃ ὁσάκις προσέρχονται οἱ καταθέται, μετὰ ἕνα μῆνα κλπ. διὰ νὰ λάβωσι τὴν κατάθεσίν των. Εἰς τὴν πρότασιν λοιπόν, τὴν ὁποίαν προτίθεμαι νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν ψῆφον τῆς Συνελεύσεως ἀπόψε, θὰ περιληφθῇ ἡ διάταξις ὅτι αἱ Τράπεζαι, αἱ ὁποῖαι καλοῦσι τοὺς καταθέτας των νὰ τοὺς πληρώσουν, εἶναι ὑποχρεωμέναι, ὄχι νὰ κρατήσωσι παρ' ἑαυταῖς τὰ ποσά, τὰ ὁποῖα θὰ παραληφθῶσι τυχὸν ἀπὸ τοὺς προσκληθέντας καταθέτας, ἀλλὰ νὰ τὰ καταθέσωσι παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ ὁλόκληρα εἰς Γεωργίους Σταύρους καὶ στέμματα, ὥστε νὰ εἶναι πραγματική, νὰ μὴ εἶναι εἰκονικὴ ἡ πρόσκλησις, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ.

Πρόκειται λοιπὸν νὰ λάβωμεν δύο ἀποφάσεις· πρῶτον ὅτι οὐδεμία Τράπεζα δύναται νὰ προσκαλέσῃ νὰ πληρώσῃ τὰ στέμματα εἰς ποσὸν περισσότερον ἐκείνου τὸ ὁποῖον πραγματικῶς οἱ ὀφειλέται της προσῆλθον καὶ ἐπλήρωσαν. Δεύτερον, ὅτι τὸ ποσὸν αὐτό, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς προσκλήσεως προσφέρεται εἰς τοὺς καταθέτας, ὀφείλει ἡ Τράπεζα τὴν τελευταίαν ἡμέραν, δηλαδὴ τὴν Παρασκευήν, νὰ τὸ ἔχῃ καταθέσῃ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ. Αὐτὰ εἶναι τὰ δύο σημεῖα περὶ τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ προνοήσωμεν διὰ τῆς προτάσεως, ἣν θὰ ὑποβάλω. Νομίζω ὅτι τὸ πρᾶγμα

εἶναι καθαρόν. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ν' ἀποφύγωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος πᾶσαν συζήτησιν, ἐπιφυλασσόμενοι, ἂν ὑπάρχει ἀντίρρησίς τις, ὅταν ὑποβληθῇ τὸ ψήφισμα νὰ συζητήσωμεν.

Ι. Ράλλης. Κύριε Πρόεδρε· ἐὰν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, εἶχεν ὑποβληθῇ παρ' ἡμῶν τροπολογία, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ Τράπεζαι εἶναι ὑποχρεωμέναι, ἵνα τὸ ἥμισυ τῶν κεφαλαίων των μετατρέψωσιν εἰς στέμματα, καὶ ἀπεσύρθη ἡ τροπολογία ἡμῶν ἐκείνη κατόπι τῆς δηλώσεως τῶν Τραπεζῶν πρὸς ὑμᾶς ὅτι δὲν ἤθελον προβῇ εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν τὴν ἀθρόαν.

Π. Πρωτοπαπαδάκης. Ὄχι. Κατόπι τῆς πρὸς ἐμὲ δηλώσεως, ὅτι δὲν θ' ἀναλάβωσιν τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τοὺς ἀλλοδαποὺς καταθέτας διὰ τὸν λογαριασμόν των.

Ι. Ράλλης. Ἤδη ὅμως, ὅτε φαίνονται διαπράττουσαι ὅσα κατηγγέλθησαν, νομίζω ὅτι ὀρθὸν θὰ ἦτο νὰ ἐπανέλθωμεν διὰ ψηφίσματος εἰς τὴν ἀρχικὴν ἡμῶν γνώμην καὶ νὰ τὰς ὑποχρεώσωμεν, ὅπως τὸ ἥμισυ τοῦ κεφαλαίου των μετατρέψωσιν εἰς στέμματα.

Π. Πρωτοπαπαδάκης. Χειρότερον θὰ ἦτο αὐτό.

Εἰσέρχεται κατόπι ἡ Συνέλευσις εἰς τὴν

Ἡμερησίαν Διάταξιν τῶν Ἐπερωτήσεων

Πρόεδρος. Οἱ κ. κ. Λ. Μάτεσις, Λ. Τσουκαλᾶς καὶ Σ. Σωτηριάδης παρακαλοῦσι τὸν κ. Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ πληροφορήσῃ τὴν Συνέλευσιν περὶ τῶν σφαγῶν καὶ μαρτυρίων τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῆς Μ. Ἀσίας ἐκ μέρους τῶν Κεμαλικῶν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἀπὸ τῆς γενομένης ἐν τῇ Συνελεύσει συζητήσεως καὶ καταθέσῃ πάντα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα.

Ὁ κ. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Μπαλτατζῆς. (Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν)· Κατὰ τὴν πρὸ ἔτους λαβοῦσαν χώραν συζήτησιν ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει περὶ τῶν ἀνθελληνικῶν ἐν Τουρκίᾳ διωγμῶν, ἔλεγον ὅτι οἱ διωγμοὶ ἐκεῖνοι μόνον πρὸς τοὺς διενεργηθέντας ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἠδύναντο νὰ παραβληθῶσι. Ἀτυχῶς, τὰ τελεσθέντα καὶ ἐλθόντα εἰς φῶς ἔκτοτε ὄργια, ὑπερβάλλουσι κατὰ πολὺ καὶ κατὰ ποσὸν καὶ κατ' ἔκτασιν ἁπάσας τὰς προτέρας ὠμότητας, αἵτινες καθιστῶσι πρόδηλον τὴν ἐμπνεύσασαν αὐτὰς πρόθεσιν· τὴν κατὰ σύστημα δηλονότι ἐξόντωσιν παντὸς Ἕλληνος·

χριστιανοῦ ἐν ταῖς Χώραις ταῖς διοικουμέναις ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν Ἀρχῶν. Προκληθεὶς ὑπὸ ἐρωτήσεων ἀξιοτίμων συναδέλφων, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ κομίσω εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅσας ἔχομεν σχετικὰς πληροφορίας καὶ ἐκ τῶν ἰδίων πηγῶν καὶ ἐκ ξένων μαρτυριῶν, ὧν θέλετε εὐαρεστηθῆ νὰ ἐκτιμήσητε τὴν ἀκρίβειαν καὶ αἵτινες ἀποτελοῦσιν ὠχρὰν εἰκόνα τῆς δημιουργηθείσης φρικιαστικῆς καταστάσεως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἵτινες ἀπέμειναν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ ἐν αἷς διαβιοῦσι μετὰ τῶν Τούρκων χριστιανικοὶ πληθυσμοί. Εἰς τὸ μακρὸν μαρτυρολόγιον τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς προστίθεται οὕτω νέα σειρὰ θυμάτων, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, τοῦ κατατείνοντος εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ἐθνολογικῆς συνθέσεως τῶν Χωρῶν τούτων, εἰς τὰς πλείονας τῶν ὁποίων δὲν ἀπετέλουν τὴν μειονότητα μέχρις ἐσχάτων οἱ ἡμέτεροι ὁμογενεῖς.

Ἀλλ' ἐνῷ εἰσέτι γράφεται τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τῆς αἱμοταγοῦς ἱστορίας τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, —τὴν φράσιν ταύτην παραλαμβάνω ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἀμερικανοῦ κ. Γιόουελ—, ἡ συνείδησις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐξεγείρεται καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, στιγματίζουσα ἐν ἀποτροπιασμῷ τοὺς σφαγεῖς, θεωρῶ δὲ ἐπιβαλλόμενόν μοι νὰ ἀνακοινώσω αὐτολεξεὶ πρὸς τὴν Συνέλευσιν ὅ τι εἶπεν ἡ Α. Α. ὁ Πάπας, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς ἐν τῷ Βατικανῷ συναθροισθέντας διὰ τὸ Συνέδριον τῆς Εὐχαριστίας, ἀναμνησθεὶς ὅτι ἦτο ἡ ἐπέτειος τοῦ ἀπόπλου τῶν στόλων τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων τῶν ναυμαχησάντων παρὰ τὴν Ναύπακτον. «Εἶμαι εὐτυχής, εἶπεν ὁ Πάπας, βλέπων συνελθόντας ἐνταῦθα τοὺς χριστιανοὺς κατὰ τὴν ἀλησμόνητον ἐπέτειον τοῦ ἀπόπλου τῶν χριστιανικῶν στόλων, οἵτινες ἤραντο τὴν νίκην ἐν Ναυπάκτῳ ἐναντίον τῶν βαρβάρων Μουσουλμάνων. Προσευχηθῶμεν εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν τῶν ἀγωνιζομένων κατὰ τῆς βαρβαρότητος». Εἰς τὴν παγκόσμιον αὐτὴν διαμαρτυρίαν ἔχω δι' ἐλπίδος ὅτι θὰ μετάσχωσι πάντες ὅσοι ἐγκλείουσιν ἐν τῇ ψυχῇ των ἰδεώδη πολιτισμοῦ καὶ δικαίου, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος· διότι δὲν δύναμαι νὰ ἀμφιβάλω ὅτι μετ' ἐπίγνωσιν τῶν διαπραχθέντων καὶ διαπραττομένων ἐν Ἀνατολῇ καὶ αὐτοὶ οἱ πεπολιτισμένοι ὁμόθρησκοι τῶν δραστῶν, ὁπουδήποτε

τῆς γῆς καὶ ἂν ζῶσι, θὰ προσέλθωσιν ἐν πνεύματι ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης, συναγωνισταὶ εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα πρὸς συντήρησιν τῶν ὑπολειφθέντων χριστιανῶν, ἀφοῦ μάλιστα τὴν ἐξοντωτικὴν μανίαν τῶν Τούρκων δὲν κατώρθωσαν ν' ἀναχαιτίσωσιν, οὔτε τὸ ὁμόθρησκον, προκειμένου περὶ Κιρκασίων, οὔτε τὸ ὅμαιμον, προκειμένου περὶ Ὀθωμανῶν Μουσουλμάνων, ἀντιθέτων τοῦ Κεμάλ, οἵτινες ἐκκενωθείσης τῆς Νικομηδείας παρηκολούθησαν κατὰ χιλιάδας τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν φεύγοντες τὴν σφαγὴν καὶ εὑρόντες παρ' ἡμῖν στέγην καὶ περίθαλψιν.

Καὶ συνεχίζων ὁ κ. Ὑπουργός, ἀναφέρει πληροφορίας διωγμῶν καὶ ἐκτοπίσεων ἐν Πόντῳ, διαπραχθέντων μετὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1921, ὁπότε καὶ ἐγένετο ἡ τελευταία συζήτησις ἐπὶ τῶν ἀνθελληνικῶν διωγμῶν ἐν Τουρκίᾳ. Κατὰ μῆνα Ἰούλιον τοῦ 1921, λέγει, εἰς τὰς περιφερείας Τραπεζοῦντος, Σουρμένων, Ριζοῦντος, ἐξετόπισαν ὅλον τὸν ἄρρενα πληθυσμὸν ἀπὸ 15 ἕως 60 ἐτῶν. Καθ' ὁδὸν τοὺς πλείστους τῶν ἐκτοπιζομένων κατέσφαξαν, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ἀπέθανον ἐκ τῶν βασάνων καὶ τῆς πείνης. Ἀναφέρων δ' ἐπίσης διὰ μακρῶν καὶ ἐν λεπτομερείαις, φρικιαστικαῖς ἀληθῶς, καὶ δι' ἀριθμῶν τὰ λαβόντα χώραν ἐν Τριπόλει (Πόντου,) Κερασοῦντι, Ἀμασείᾳ, Ὀρδοῦ, Πάφρᾳ καὶ ταῖς γύρω περιφερείαις καὶ χωρία αὐτῶν, ὄχι μόνον κατὰ τῶν ἑλληνικῶν ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἀρμενικῶν πληθυσμῶν, καταριθμῶν τὰς συληθείσας καὶ καταστραφείσας ἐκκλησίας καὶ τὰ σχολεῖα, καὶ καταριθμῶν τὰς ἁρπαγείσας καὶ καταστραφείσας ἑλληνικὰς περιουσίας λέγει· γνωρίζετε τί ἔλεγον διαπράττοντες πάντα ταῦτα;

—Ἂς ἔλθωσι τώρα οἱ Ἄγγλοι, οἱ Ἀμερικανοί, καὶ ὁ Χριστός σας νὰ σᾶς σώσῃ!

Σημειώσατε, κύριοι, ὅτι ἡ ἐξόντωσις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ γίνεται πλέον ἐπισήμως καὶ ἀπροκαλύπτως. Ἡ κεμαλικὴ ἀγριότης ἐφεῦρε δραστικώτατον μέτρον ἐξολοθρεύσεως καὶ καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου, «τὰ Δικαστήρια Ἀνεξαρτησίας», τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ ἡ ἐπίσημος ἐμφάνισις τοῦ ἐξοντωτικοῦ σχεδίου τῶν Τούρκων ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Σήμερον τὰ «Δικαστήρια Ἀνεξαρτησίας» λειτουργοῦσι καὶ ἐκδίδουσι σωρηδὸν τὰς ἐπισήμους διαταγὰς θανατώσεως τῶν ἐγκρι-

τωτέρων χριστιανῶν. Πρόκειται περὶ γεγονότων συγκεκριμένων καὶ ἀναμφισβητήτων, ὑπὸ τῶν ἰδίων Τούρκων ὁμολογουμένων. Οὕτως ἡ ἐν Σαμψοῦντι ἐκδιδομένη ἐφημερὶς «Ἐχαλὶ» ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 27 φύλλῳ τῆς 18ης Σεπτεμβρίου 1921 ἀναφέρει ὅτι τὰ «Δικαστήρια τῆς Ἀνεξαρτησίας» κατεδίκασαν εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον τοὺς Ἕλληνας καθηγητὰς τοῦ Ἀμερικανικοῦ σχολείου Μερζιφοῦν, Θεοχαρίδην, Χαράλαμπον Γεωργίου, Ἀναστασίου Συμεών. Ἐπίσης ἀπηγχονίσθησαν οἱ Λάζαρος Ι. Τερζόγλου, Παρασκευᾶς Χατζηλάμπρου, Ἠλίας Τερζόγλου, Ἀναστάσιος Χορχόρογλου, Παναγιώτης Καράογλου, Σταῦρος Δ. Ἐξηκολόσογλου, Θεόφιλος Βασιλειάδης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φίλιππος, Ἰσαὰκ Λ. Τοκάτογλου, ὁ δεύτερος πάρεδρος τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας τῆς πόλεως Φάτσας, Λεωνίδας.

Καὶ ἐξακολουθῶν ὁ κ. Ὑπουργός, ἀναφέρει, ἀναγινώσκων ἐκ τῶν τουρκικῶν ἐφημερίδων, τὰ ὀνόματα ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, τῶν οὕτω μαρτυρησάντων καὶ καθαγιασάντων διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἰδέαν ἐν ταῖς ἄνω εἰρημέναις περιφερείαις.

Καὶ ταῦτα μὲν λέγει ἐν Πόντῳ.

Ἀλλ' ἂς στρέψωμεν, κύριοι, τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ἱστορικὴν Βιθυνίαν. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικωτάτην αὐτὴν καὶ χριστιανικωτάτην περιφέρειαν, τὴν περιφέρειαν Γιάλοβας-Νικομηδείας, Νικαίας, Μπιλετζίκ, Μπόκου, Δοῦζε, Ἀδᾶ-Παζάρ, τίποτε ἄλλο δὲν ἔχει μείνει, πλὴν τῶν ἀρχαίων μαρμάρων καὶ τῶν λίθων, τὸ ὁποῖον νὰ δεικνύῃ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1920, μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1921 ὑπῆρχεν ἀκόμη ἐκεῖ μία πλουσία, ἰσχυρά, πεπολιτισμένη καὶ πολυάριθμος Ἑλλάς! Ὅτε κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον τὰ στρατεύματά μας, τοῦ τομέως Νικομηδείας, - Ἀδᾶ Παζάρ, ἐξεκένωνον τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ πλουσιωτάτην περιοχὴν διὰ νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἐσκῆ-Σεχὴρ ἐπίθεσιν, ἑξήκοντα χιλιάδες Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Κιρκάσιοι, Ἀλβανοὶ καὶ Τοῦρκοι ἀκόμη, ἔφευγον ὁμοῦ μὲ τὸν ἑλληνικὸν στρατόν, ἔφευγον ἀφήνοντες τὸ πᾶν πρὸ τοῦ ἐπερχομένου Τούρκου, καὶ εἰσήρχοντο εἰς τὰ πλοῖα, ἀφήνοντες δισεκατομμυρίου καὶ πλέον περιουσίας καὶ μὴ λαμβάνοντες ἄλλο μεθ' ἑαυτῶν ἀπὸ τὴν ψυχήν των.

Ἡ φρίκη τοῦ ἐπερχομένου Τούρκου μετεδίδετο καὶ ἐκάλυπτε τὸ πᾶν, καὶ ὁ Τοῦρκος ἐπροχώρει, διερχόμενος τὸν

Σαγγάριον πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἀδᾶ-Παζάρ, καίων καὶ ἐκμηδενίζων τὸ πᾶν. Ἀπὸ τὴν περιοχὴν αὐτήν, ἡ ὁποία περιελάμβανεν, ἐκτὸς τῶν Τούρκων, τοὺς πληθυσμοὺς πεντήκοντα περίπου ἑλληνικῶν πόλεων καὶ χωρίων, τεσσαράκοντα ἀρμενικῶν καὶ μέγαν ἀριθμὸν Κιρκασιακῶν, τίποτε τὸ χριστιανικὸν σήμερον δὲν ἔχει μείνει ἄκαυστον. καὶ ἡ Ἑλλὰς περιθάλπει ἤδη πολλὰς χιλιάδας Ἑλλήνων, Κιρκασίων, καὶ Ἀρμενίων τῶν μερῶν τούτων, ἐνῷ ἄλλαι ἑκατὸν χιλιάδες ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων χριστιανῶν ἔχουσι φρικωδέστατα σφαγιασθῆ ἢ εἶχον ἀποθάνει εἰς τὴν ἐξορίαν μέχρις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καὶ τὰ ὀστᾶ των λευκάζουσι σήμερον καθ' ὅλην τὴν Νικομηδειακὴν καὶ Βιθυνιακὴν γῆν. Νίκαια, Λεῦκαι, Ὀρτάκιοϊ, Φουθτουκλιά, Καρὰ - Σοῦ, Νεοχώριον, Μπιλοῦ, Χένδεκ, Γκέϊβε, Δοῦτζε, Χουδί, Χατζῆ - Ὀσμάν, Ἀδᾶ-Παζάρ, Νικομήδεια, ὑπερεκατοντὰς ἄλλη πόλεων καὶ χωρίων, εἶναι ἡ νεκρὰ ἔκτασις, κατὰ τὴν ὁποίαν, οὐδεμίαν πλέον θὰ συναντήσητε ὕπαρξιν, δεῖγμα, ἔστω, ἐκ τῶν ὑπερεκατὸν ἑξήκοντα χιλιάδων μέχρι χθὲς ὑπαρχουσῶν ἑλληνικῶν καὶ ἀρμενικῶν ὑπάρξεων.

Ἡ Παναγία τῆς Νικαίας, τὸ μέγιστον τοῦτο μαρμάρινον χριστιανικὸν κειμήλιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τοὺς θόλους ἠκούσθη τὸ πρῶτον ἀναπεμπόμενον τὸ Σύμβολον τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τὸ «Πιστεύω» μας, ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους μόνον εἰς ἐρείπια, καὶ ὁ «Ἅγιος Παντελεήμων», ἰατρὸς ἅγιος τοῦ ὁποίου ἐκ βάθρων πάλιν πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ἰσοπεδωθέντος ἀκόμη τοῦ τάφου του καὶ κοπείσης τῆς ἱερᾶς ἐλαίας εἰς τὴν ὁποίαν ἡ εὐλαβὴς παράδοσις τῆς θρησκείας μας ἔφερε μαρτυρήσαντα καὶ κρεμασθέντα τὸν Ἅγιον, καὶ αὐτὸς κεῖται ἤδη εἰς ἐρείπια!

Εἰς τὴν περιφερειακὴν γεωγραφικὴν ἔκτασιν Νικαίας - Λευκῶν - Μπιλετζὶκ - Σεϊγκούτ - Μπόκου Δοῦζε-Ἀκγεγίρ-Καρασοῦ - Ἀδᾶ-Παζὰρ Νικομηδείας - Γιάλοβας, τὴν γεωγραφικὴν αὐτὴν περιοχὴν ἐκτάσεως διπλασίας τῆς ἰδικῆς μας Πελοποννήσου, μυθωδῶς παμπλούτου καὶ πυκνότατα κατῳκημένην ἀπὸ χριστιανούς, δὲν ἔχει μείνει σήμερον, κύριοι, οὔτε ἓν κἂν ἀνθρώπινον ὄν, ἀπὸ τοὺς πιστεύοντας εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ῥιζικὴ ἀπογύμνωσις, ἐξόντωσις καὶ ἐκμηδένισις τῶν χριστιανῶν καὶ Κιρκασίων εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν, ἐνεργηθεῖσα ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ ἀρχηγίαν ἀνωτέρων Τούρκων ἀξιωματικῶν καὶ ἀνωτέρων-

πολιτικῶν ὑπαλλήλων, ἐκτελούντων τὰς ὁδηγίας τοῦ Κεμάλ, ὁποῖοι οἱ Τζεμὰλ τῆς Νικαίας, Τζεμὰλ ὁ διοικητὴς τοῦ Καραμουσάλ, Χαμὶτ Βέης, καϊμακάμης τοῦ Γκέϊβε, Κιαρὴμ βέης, Μουδίρης τοῦ Καρασοῦ, ὁ Χιλίαρχος Κιαζὴμ βέης, ὁ ἀρχιτυμμορίτης Γκιαοὺρ Ἀλῆς καὶ τόσοι ἄλλοι, ἡ ριζικὴ μέχρις ἑνός, ὅπως σᾶς εἶπον, ἐξόντωσις κατὰ τρόπον, πρὸ τοῦ ὁποίου ὠχριῶσι καὶ αὐταὶ αἱ μεγάλαι ὑπὸ τοῦ Νέρωνος σφαγαὶ τῶν χριστιανῶν, εἶναι βεβαίως τὸ φρικιαστικώτερον παράδειγμα ἀγριότητος, ἀπὸ ὅσα ἔχει νὰ μᾶς ἀναφέρῃ ἡ ἱστορία.

Σημειώνω τὸ περιστατικὸν τοῦτο, ἐνδεικτικώτατον τοῦ τρόπου καθ' ὃν οἱ Τοῦρκοι ἐνεργοῦσι τὴν ἐξόντωσιν τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν. Ὅτε τὸν παρελθόντα Ἰούλιον τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα εἰσήρχοντο εἰς τὴν Κιουτάχειαν, εὑρέθησαν πρὸ τοῦ ἑξῆς τραγικῶς παραδόξου θεάματος. Αἱ χριστιανικαὶ γυναῖκες καὶ τὰ χριστιανικὰ παιδία, τὰ ὁποῖα ἐξῆλθον πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐλευθερωτοῦ στρατοῦ, ἦσαν μὲ τὴν ὄψιν καὶ τὰ σώματα δεικνύοντα πραγματικὴν ὑγείαν, ἐνῷ οἱ ὀλίγοι ἄνδρες χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἐξῆλθον, ἦσαν κάτωχροι, ἀδύνατοι, κήρινοι τὴν ὄψιν, ὡς ἄνθρωποι ἐξελθόντες τοῦ χώματος καὶ τῶν τάφων. Καὶ εἶχον τῷ ὄντι κυριολεκτικῶς ἐξέλθει τοῦ χώματος καὶ τῶν τάφων. Οἱ Τοῦρκοι, ἐφαρμόζοντες τὸ πρόγραμμά των τῆς ἐξοντώσεως, εἶχον ἐξορίσει ὅλον τὸν ἄρρενα πληθυσμόν, οἱ δὲ ὀλίγοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, τοὺς ὁποίους ἔβλεπον οἱ στρατιῶται μας, εἶχον κατορθώσει νὰ παραμείνωσιν ἐν Κιουταχείᾳ, ζῶντες ἐπὶ ἔτος εἰς λάκκους, εἰς ὑπονόμους καὶ εἰς φρέατα καὶ περιθαλπόμενοι κρυφίως ὑπὸ τῶν συγγενῶν των! Εἰς τὸ Σιβρὶ Χισσάρ, πόλιν κατῳκημένην μέχρις ἐσχάτων ἀπὸ Ἀρμενίους κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ προχωρῶν πρὸς τὸν Σαγγάριον κατὰ τὸν παρελθόντα Αὔγουστον ὁ ἑλληνικὸς στρατός, δὲν εὗρε παρὰ ἕνα μόνον Ἀρμένιον. Ὅλαι αἱ ἄλλαι χιλιάδες τῶν Ἀρμενίων ἀνδρῶν, ἐννοῶ δὲ ἄνδρας καὶ τὰ μέχρι τῶν δώδεκα ἐτῶν παιδία, εἶχον ἐκτοπισθῇ καὶ ἀποθάνει εἰς τὴν ἐξορίαν. Οἱ Τοῦρκοι εἶχον ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς προελάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ συλλάβει καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας τότε τεσσαράκοντα περίπου ἄνδρας Ἀρμενίους, τοὺς μὴ λόγῳ τῆς τοπικῆς των ἰσχύος ἐκτοπισθέντας, καὶ τοὺς ἔπνιξαν ὅλους εἰς τὸν Σαγγάριον! Σημειωτέον ὅτι τὰ γυναικόπαιδα τῶν Ἀρμενίων τοῦ Σιβρὶ Χισσάρ, ἀμέσως μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως ταύτης ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν στρατόν, ἐζήτησαν μεταγωγικὰ μέσα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν στρατιὰν καὶ ἐγκατέλιπον τὴν πατρικήν των πόλιν, καταφυγόντα εἰς τὸ Ἐσκῆ Σεχίρ, φοβούμενα νὰ παραμείνωσιν ἐκεῖ εἰς ἐποχὴν ἀκόμη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ στρατός μας προήλαυνε πρὸς τὴν Ἄγκυραν.»

Ἀναφέρων μετὰ ταῦτα τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ Προύσσης λαβόντα χώραν, ἐν Μάκρῃ καὶ ἀλλαχοῦ, ὁ κ. Ὑπουργός, λέγει· Καὶ τὸ ἀναμφισβήτητον τεκμήριον τούτων, ὁ ἰατρὸς κ. Γιόουελ, μέλος τῆς Ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς, ἥτις ἀφίκετο ἐσχάτως ἐκ Χαρπούτ, ὑπέβαλεν ἅμα τῇ ἀφίξει του ἐν Κων)πόλει μακρὰν ἔκθεσιν πρὸς τὸν Ὕπατον Ἁρμοστὴν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἄνευ οὐδεμιᾶς προσωπικῆς προκαταλήψεως κατὰ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ ἀπολύτως ἀμεροληπτως τονίζει τὰ ἑξῆς· «Τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον ἀνέλαβον ὑπηρεσίαν ἐν Χαρπούτ. Τὸν Μάρτιον συνελήφθην ὑπὸ τῶν Κεμαλικῶν, ἄνευ ἀφορμῆς τινος, καὶ ἀπηλάθην ἔξω τῆς χώρας. Μετὰ τὴν ἀπέλασίν μου αἱ κεμαλικαὶ Ἀρχαὶ συνέλαβον καὶ ἑτέρους τρεῖς ἐκ τῶν συναδέλφων μου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ δύο γυναῖκας. Πάντας τοὺς ἐκακοποίησαν κατὰ τὸν κτηνωδέστερον καὶ χυδαιότερον τρόπον, μολονότι τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῆς Ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς ἐξετείνετο καὶ εἰς τοὺς Μουσουλμάνους. Οἱ Τοῦρκοι, ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν ἀμφιταλαντεύσεων καὶ δισταγμῶν τῶν Συμμάχων κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀνακωχῆς καὶ μετ' αὐτήν, καθίστανται ὁσημέραι πλέον μισαλλόδοξοι καὶ πρὸς τὰς μειονότητας.»

Τοῦτο ἀναφέρει ὁ κ. Γιόουελ καὶ τονίζει ὅτι, ἐὰν ξένη Δύναμις δὲν σπεύσῃ πρὸς βοήθειαν τῶν μειονοτήτων, τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τῆς αἱματηρᾶς ἱστορίας τῶν χριστιανῶν τῆς Μ. Ἀσίας θὰ ἔχῃ συμπληρωθῇ. Ἀναφέρει ἀκολούθως ὁ κ. Γιόουελ· «Μέγας ἀριθμὸς χριστιανῶν προσφύγων, σοβαρῶς ἀσθενούντων, ἔχουσι ριφθῇ ἄνευ οἴκτου εἰς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ εἶναι καταδεδικασμένοι νὰ ἀποθάνωσι. Τὸ νοσοκομεῖον παίδων ἐκλείσθη ἄνευ λόγου ὑπὸ τῶν Τούρκων, πλεῖσται δὲ οἰκίαι, παρέχουσαι ἄσυλον εἰς πρόσφυγας, κατελήφθησαν ὑπὸ Τούρκων ὑπαλλήλων. Οἱ Ἀρμένιοι τῶν περιφερειῶν ἐκείνων περιῆλθον εἰς κατάστασιν

δουλείας. Δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ταξειδεύωσι οὐδὲ νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ μιᾶς πόλεως εἰς ἄλλην. Εὑρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιστρέψω 75,000 δολλάρια εἰς Ἀρμενίους τῆς Ἀμερικῆς, οἱ ὁποῖοι μοὶ ἀπέστειλαν χρήματα διὰ τὰ ἔξοδα τῶν ἐν Ἀνατολίᾳ συγγενῶν των. Πᾶσαι αἱ περιουσίαι τῶν ἐκτοπισθέντων χριστιανῶν ἐδημεύθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Οἱ χριστιανοὶ δὲν δύνανται νὰ ὑποβάλωσι μηνύσεις εἰς τὰ δικαστήρια. Νέος νόμος, δημοσιευθεὶς ἐσχάτως, στερεῖ τοὺς χριστιανοὺς τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος ἐπὶ περιουσιῶν ἄλλων πλὴν τῶν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ. Οἱ χριστιανοὶ ρίπτονται εἰς τὰς φυλακὰς πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν εἰσπράξεως χρημάτων ἐκ τῶν συγγενῶν των. Αἱ χριστιαναὶ γυναῖκες ἐγκλείονται εἰς τὰ χαρέμια, χωρὶς νὰ δικαιῶνται ν' ἀποταθῶσιν εἰς τὰ δικαστήρια. Οἱ Τοῦρκοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔλαβον μισθοὺς ἀπὸ ἑξαμήνου καὶ ἐντεῦθεν, δηλοῦσιν ὅτι τὸ μόνον μέσον ἐξευρέσεως χρημάτων συνίσταται εἰς τὴν ἔντεχνον δήμευσιν τῶν περιουσιῶν τῶν χριστιανῶν. Τὰ δεινοπαθήματα τῶν χριστιανῶν, οἵτινες ἐκτοπίζονται ἐκ τῶν περιφερειῶν τοῦ μετώπου, ἐξακολουθοῦσιν. Ἡ κατάστασις τῶν Ἑλλήνων εἶναι μᾶλλον φρικωδεστέρα τῆς τῶν Ἀρμενίων. Ἐκ τῶν 30,000 Ἑλλήνων, οἵτινες ἐγκατέλιπον τὴν Σεβάστειαν, 5000 ἀπέθανον πρὶν ἢ δυνηθῶσι νὰ φθάσωσιν εἰς Χαρπούτ, 2000 ἀπέθανον ἐν Χαρπούτ, κατὰ τὸν χειμῶνα, καὶ 3000 ὑπέκυψαν εἰς τὸ μοιραῖον τέλος εἰς τὰς ἀνατολικῶς τοῦ Χαρπούτ ὁδούς. Σταθμοὶ βοηθειῶν τῆς Ἐπιτροπῆς συνεστήθησαν μεταξὺ Σεβαστείας — Χαρπούτ καὶ Διαρμπεκὶρ πρὸς παροχὴν βοηθημάτων εἰς τοὺς πρόσφυγας, μολονότι αἱ γαῖαι εἶχον καταληφθῆ. Τὰ δύο τρίτα τῶν ἐκτοπισθέντων Ἑλλήνων εἶναι γυναῖκες καὶ παιδία. Οἱ Τοῦρκοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγωσι τὰς καλυτέρας γυναῖκας ἐκ τῶν ἐκτοπιζομένων. Ἐὰν οἱ Ἀρμένιοι, τονίζει ἀπεριφράστως ὁ κ. Γιόουελ, ἀποσυρθῶσιν ἐκ τῆς Ἀνατολίας, οἱ ἐπιζῶντες χριστιανοὶ θὰ ἐξαφανισθῶσι. Τὰ πτώματα τῶν θυμάτων εἶναι ἐγκατεσπαρμένα κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν καὶ κατατρώγονται ὑπὸ τῶν κυνῶν καὶ λύκων καὶ τῶν γυπαετῶν! Αἱ κυριώτεραι ἀφορμαὶ τοῦ θανάτου τῶν ἀτυχῶν τούτων θυμάτων εἶναι ἡ δυσεντερία καὶ ὁ τύφος. Αἱ τουρκικαὶ Ἀρχαὶ λέγουσιν ἐλευθέρως ὅτι ἔχουσιν ἀποφασίσει ἐκ προμελέτης τὴν ἐξόντωσιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Αἱ πράξεις των ἀποδεικνύουσι τελείως τὰς ἀπειλάς των. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην αἱ σφαγαὶ καὶ οἱ ἐκτοπισμοὶ ἐπανήρχισαν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπὸ τῶν λιμένων τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν Ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῆς Ἀνατολίας».

Ἰδού, κύριοι Πληρεξούσιοι, ἡ εἰκὼν τῆς φρίκης, ἡ δημιουργηθεῖσα ἐν τῷ τουρκικῷ κράτει ἐκ τῆς ἐντάσεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐξοντωτικοῦ σχεδίου κατὰ τῶν χριστιανῶν, εἰκὼν διαγραφομένη διὰ τῶν πληροφοριῶν τοῦ κ. Γιόουελ. Εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀπολύτως ἀκριβοῦς τοῦ ἀναμφισβητήτου καὶ τοῦ συγκεκριμμένου τῶν πληροφοριῶν, ὁ Ἀμερικανὸς Διευθυντὴς τῆς ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς ἀπέστειλε πρὸς τοὺς «Τάϊμς» καὶ τὴν κάτωθι ἐπιστολήν· «Εἶμαι πρόθυμος εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐξετασθῶ ὡς μάρτυς ἐνώπιον οἱασδήποτε Ἐπιτροπῆς ἐξουσιοδοτημένης νὰ προβῇ εἰς ἀνακρίσεις διὰ τὴν ἐν Ἀνατολίᾳ κατάστασιν. Αἱ τουρκικαὶ διαψεύσεις τῶν δημοσιευθεισῶν καταγγελιῶν εἶναι ἀκριβῶς ὁποῖαι ἀνεμένοντο. **Γιόουελ** Ταγματάρχης, Διευθυντὴς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ἐν Χαρπούτ».

Αὐτὴ εἶναι ἡ ξηρὰ ἀφήγησις τῶν γεγονότων, ἅτινα ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν κατὰ τρόπον, δύναμαι νὰ εἴπω, αὐθεντικόν. Ἐκ τούτων εὐκόλως συμπεραίνεται τί συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου ὁ ξένος δὲν εἰσχωρεῖ, καὶ ὁποῖος διενεργεῖται καὶ ἐκεῖ διωγμὸς καθ' Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων. Ὅπως διευκολύνω δὲ τὰ συμπεράσματα εἰς ἃ θ' ἀχθῆτε κατ' ἀναλογίαν, σᾶς ἀναφέρω ὅτι, ὅτε εὑρισκόμεθα ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἀρμενικοῦ Ἔθνους μᾶς ἐβεβαίωσαν ὅτι ἐν ταῖς Ἀρμενικαῖς ἐπαρχίαις ταῖς εὑρισκομέναις ἀνατολικῶς καὶ νοτιανατολικῶς τῆς Τραπεζοῦντος, ἐπαρχίαις ἔνθα οἱ Ἀρμένιοι κάτοικοι ἠριθμοῦντο κατὰ ἑκατομμύριον, ἀπέμειναν σήμερον μετὰ τὰς σφαγὰς μόνον ἑκατοντάδες τινὲς μὴ ἀνερχόμεναι, ἴσως, οὔτε εἰς χιλίους! Τὸ ἀτυχὲς αὐτὸ ἔθνος, πλὴν τῶν μαρτυρίων ἅτινα ὑπέστη, διαρκοῦντος τοῦ Χαμιτικοῦ καθεστῶτος καὶ τοῦ τοῦτο διαδεχθέντος νεοτουρκικοῦ, ἀπώλεσε, κατὰ πληροφορίας δοθείσας ἡμῖν ὑπὸ ἁρμοδίων, ἀπὸ τοῦ 1914 μέχρι τοῦ 1921, 1 ἐκ. 400.000 προσώπων ἐκ σφαγῶν καὶ ἐκτοπισμῶν! Ἡ κατάστασις αὕτη ἦτο φυσικὸν νὰ συγκινήσῃ πᾶσαν εὐαίσθητον ψυ-

χὴν καὶ νὰ προκαλέσῃ τοὺς λόγους, οἵτινες ἠκούσθησαν ἐσχάτως εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον καὶ ὧν μετάφρασις διενεμήθη ἤδη πρὸς τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης προκύπτει ἓν ζήτημα, οὗτινος ἐπιτακτικῶς ἐπιβάλλεται ἡ διευθέτησις· ἐὰν δηλονότι, μετὰ τὴν κτηθεῖσαν αἱματηρὰν πεῖραν, εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ παραμείνωσι πληθυσμοὶ χριστιανικοὶ ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν καὶ διοίκησιν. Εἶναι ὀρθὸν νὰ προστατευθῶσι δι' εἰδικῶν διατάξεων αἱ μειονότητες ἐν Χώραις εὐνομουμέναις καὶ δυναμέναις νὰ ἁμιλληθῶσιν ἀπὸ ἀπόψεως δικαιοσύνης καὶ πολιτισμοῦ πρὸς τὰ μᾶλλον προηγμένα Κράτη, οἴκοθεν προβάλλει τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ καθεστῶτος, ὅπερ δέον νὰ ἰσχύσῃ ἐκεῖ ὅπου ἡ βαρβαρότης καὶ αἱ ὠμότητες ἐξίκοντο εἰς τὴν ἀγριότητα, ἧς ἠκούσατε τὴν ἀχαλίνωτον καὶ ἀποτροπαίαν ἐκδήλωσιν.

Ἡ ἀποστολὴ ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς ὑπὸ τῶν τριῶν Συμμάχων Μεγάλων Δυνάμεων εἰς τὰ μέρη ἔνθα διεδραματίσθησαν οἱ διωγμοὶ καὶ αἱ σφαγαί, ἐὰν πραγματοποιηθῇ, παρέχει τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ μέχρι τοῦδε διδάγματα θὰ συντελέσωσιν εἰς διατύπωσιν ἀποφάσεων περὶ τῶν ληπτέων μέτρων, ὅπως τεθῇ ὁριστικὸν τέρμα εἰς κατάστασιν στιγματίζουσαν τὴν σύγχρονον ἱστορίαν. Ἐπιτροπὴ ἐξεταστικὴ ζητεῖται ὅπως σταλῇ καὶ ἐν ταῖς ὑφ' ἡμῶν κατεχομέναις Χώραις τῆς Μ. Ἀσίας, μετὰ τὰς συκοφαντίας τῶν κεμαλικῶν. Ἡμεῖς εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ ἀνοίξωμεν διάπλατα τὰς πύλας ἡμῶν πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην. Γνωρίζομεν τί θὰ ἀποκομίσωμεν ἐξ ἀμερολήπτου ἐξετάσεως τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως καὶ ἐκεῖ ἔτι ὅπου διεξήχθησαν πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις. Ἔτι δὲ μᾶλλον εἰς τὴν τὴν ζώνην τὴν ἀπ' εὐθείας δι' ἑλληνικῶν Ἀρχῶν διοικουμένην ὑπὲρ τῆς Ὑπάτης Ἁρμοστείας τῆς Σμύρνης. «Ἐπικειμένου τοῦ διακανονισμοῦ τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς, ὑπέχομεν πάντες οἱ συναγωνισθέντες κατὰ τὸν μέγαν πόλεμον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἐγκαταλίπωμεν εἰς τὴν τύχην των καὶ ἐκτεθειμένους εἰς τὴν μάχαιραν τῶν κεμαλικῶν τοὺς χριστιανοὺς τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ Ἑλλὰς οὐδαμῶς ἐφείσθη θυσιῶν, συνεχίζουσα μόνη τὸν ἀγῶνα καὶ διὰ τοῦ αἵματος τῶν τέκνων της ἀπελευθερώσασα τρία περίπου ἑκατομμύρια Μουσουλμάνων καὶ χριστιανῶν. Τονίζω ὅτι ἔδωκε τὴν ἐλευθερίαν καὶ πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους, οὓς

ἀπήλλαξεν ἀπὸ τῆς βιαίας στρατολογίας καὶ τῶν ἄλλων ποικίλων πιέσεων τῆς Ἀγκύρας, ἡ ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ κατοχὴ καὶ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς ἀνενοχλήτως νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰς εἰρηνικὰς ἐργασίας των. Ἐκπολιτιστικὸς παράγων ἐν τῇ ἐγγὺς Ἀνατολῇ, ὅπου ἀπὸ χιλιετηρίδων ζῇ καὶ δρᾷ ὁ Ἑλληνισμός, ἐγονιμοποίησε τὰς Χώρας αὐτὰς διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του. Καὶ ἐν βαθείᾳ συναισθήσει τῆς ἀποστολῆς του ἀνενδότως συνεχίζει τὸ ἔργον του. Ἡ ἐπ' ἐσχάτων πολεμικὴ δρᾶσίς του, ἐξ ἧς ἀπέρρευσεν ἡ κατοχὴ σημαντικοῦ τμήματος τῆς Μ. Ἀσίας, ἀποτελεῖ τὸ πραγματικὸν καὶ συγκεκριμμένον στήριγμα τῆς πολιτικῆς, τῆς ἐμπνεομένης ὑπὸ τῶν ἰδεωδῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων διεξήχθη ὁ παγκόσμιος πόλεμος. Εἰς τὴν προσπάθειαν ταύτην, ἣν ἐνισχύει σήμερον ἡ ἐξεγερθεῖσα κατὰ τῶν οἰκτρῶν τοῦ κόσμου ὠμοτήτων κοινὴ γνώμη, ἡ Ἑλλὰς θὰ συνεισφέρῃ ὅ,τι συνεκόμισαν καὶ θὰ συγκομίσωσιν ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ ἀλκὴ τῶν τεκνων της.

Ὁ κ. ***Α. Μάτεσις*** λέγει ὅτι οἱ Ἕλληνες τῆς Τραπεζοῦντος καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία κατὰ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ρωσσικῶν στρατευμάτων κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον, ἀνέλαβον ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν τοὺς Μουσουλμάνους συμπολίτας των, ὡς προκύπτει ἐξ ἐπισήμων τουρκικῶν ἐγγράφων. Τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὰς ὑπηρεσίας ταύτας ἔδωκεν ὁ Κεμὰλ διὰ τῆς φρικιαστικῆς τραγῳδίας τοῦ πολυπαθοῦς Πόντου. Ἀναφέρει δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ 1919 φονευθέντας καὶ θανατωθέντας εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τοῦ Πόντου, οἵτινες κατὰ τὴν ἐν Ἀμισῷ ἐκδιδομένην ἐφημερίδα «Ἐχαλῆ» εἶναι οἱ ἑξῆς· Δικηγόροι. Ἐλευθέριος Τερζιμαμούλογλους, Λαυρέντιος Ταουτζόγλους, Γιάγκο Ἐφένδης Ἰορδανίδης. Ἰατροί. Χαράλαμπος Γρηγοριάδης, Παῦλος Ραφαήλογλους, Ἀβραὰμ Χρυσαφίδης, Ἀδαμάντιος Ἀρζουμανίδης, Ἀναστάσιος Τεπεκτσόγλους, Πάρις Χαμλαδζῆς. Φαρμακοποιοί. Θεολόγος Δημητριάδης, Χριστάκης Χριστοφορίδης, Ἀλέξανδρος Ὀρδουλόγλου. Ὁ δημοσιογράφος Βασίλειος Παπαδόπουλος. Ὁ διδάσκαλος Θεμ. Ἰορδανίδης. Ὁ ἱερεὺς Ἰορδάνης Καταμζογλου. Ὁ ὑποδιοικητὴς τῶν Μονοπωλίων καπνοῦ Κωνστ. Κωνσταντινίδης καὶ ὁ ὑπάλληλός του Νικ. Ἰορδανόγλου. Ὁ διευθυντὴς τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπέζης Παῦλος Παπαδόπουλος. Οἱ τραπεζῖται καὶ ἔμποροι Γρηγόριος Γρηγοριάδης,

Ἀλέξ. Ἰγγιάρογλου, Θεογένης Ἐμιρεντζόγλου, Σάββας Ἀντώνογλου, Ἠλίας Παναγιωτόγλου, Περικλῆς Νικολαΐδης, Σωκράτης Σκεντέρογλου, Θεμ. Ἀντώνογλου, Θεμιστοκλῆς Κόκκινος, Γεώργ. Πυρλόγλους, Νικ. Θεολόγου, Χατζῆς Τσινέκογλους, Δημ. Ἀλεξιάδης, Δημ. Ξυδιᾶς, Περικλῆς Κουζουτσάκ, Γεωργ. Τσεβούσογλου, Ιω. Βουδούρογλου, Ἰω. Μαυρίδης, Ἀνέστης Μελίδης, Ἀντ. Χατζηαντώνογλους, Κυρ. Βουδούρογλους, Μουράτ. Τσελεμητσόγλου, Ἀντ. Τσίνογλους, Παντελῆς Ἀρζόγλους. Λοιποὶ ἐπαγγελματίαι. Ἀλέκος Χαραλάμπογλου, Θεόδωρος Γιάγκογλου, Παναγ. Κανδυλανάπτης, Κωνστ. Χατζῆ-Χαραλάμπογλου, Κωνστ. Τσινέκογλου, Χρ. Χατζηγεωργίογλου, Σταῦρος Κουγιουμτζόγλου, Γεώργιος Σαββάογλους, Παν. Λαζάρογλου, Χαρ. Καρακάσογλου, Δημ. Παπάζογλου, Μιλτιάδης Χατζησάββας. Ὁ Ἐπίσκοπος Εὐθύμιος, ὁ κλητὴρ τῆς Μητροπόλεως καὶ ὁ Α. Κολλάρας ἀπέθανον ἐν ταῖς φυλακαῖς. Τὰ ὀνόματα ταῦτα ἀντιπροσωπεύουσι καὶ τὰς ἄλλας χιλιάδας τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἐμαρτύρησαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος.

Ἀναφέρει, λέγει, τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ὅπως ἀναγραφῶσιν ὡς φόρος τιμῆς πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτῶν μνήμην, εἰς τὰ ἐπίσημα καὶ ἐστενογραφημένα πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως, ὡς θὰ ἀναγραφῶσι καὶ εἰς τὸ καθηγιασμένον πάνθεον τῶν ἑλληνικῶν θυσιῶν. Ἀναφέρει εἶτα τὴν τραγῳδίαν τῆς Πάφρας καὶ τὸ γεγονός, ὅπερ θὰ μείνῃ μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὅτι 535 πρόκριτοι τῆς Πάφρας ἐκλείσθησαν ὅπως σφαγῶσιν ἐντὸς μιᾶς ἐκκλησίας, ὅπου ὁ ἱερεὺς ἐτέλεσε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐν μέσῳ τῆς κατανύξεως τοῦ ἐκκλησιάσματος, τὸ ὁποῖον παρέδιδε πρὸ τοῦ θανάτου του τὴν ψυχήν του εἰς τὸν Κύριον, μετ' ὀλίγον δὲ ἐσφάγησαν ὅλοι μετὰ τοῦ ἱερέως! Ἐν Ἀμισῷ, ὁ καπνέμπορος Κοσμίδης, συλληφθεὶς μετὰ τοῦ νεαροῦ υἱοῦ του, ὅπως σώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀτιμώσεως, ἐπυροβόλησε καὶ ἐφόνευσεν αὐτὸν καὶ κατόπι ἐπυροβόλησε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του. Πρὸς δικαιολογίαν αὐτοῦ ὁ Κεμάλ, ἐν ἐγγράφῳ αὐτοῦ τῆς 15 Φεβρουαρίου 1922 πρὸς τοὺς τρεῖς Ἁρμοστὰς τῶν Δυνάμεων, λέγει ὅτι ταῦτα πάντα ἐγένοντο πρὸς κατάπνιξιν δῆθεν ἐπαναστατικοῦ κινήματος καὶ μετὰ περισσῆς εἰρωνείας καὶ ἰταμότητος προσθέτει πρὸς τοὺς Ἁρμοστάς, ὅτι τὰ ἴδια θὰ ἔπραττον καὶ αἱ Κυβερνήσεις

αὐτῶν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν Χώρας. Ὁμοίαν δικαιολογίαν ἔδιδεν ὁ Ὑπουργὸς Γιουσοὺφ Κεμάλ, ὅταν εἶχον συλληφθῆ ἐν Ἀτταλείᾳ 680 πρόκριτοι Ἕλληνες καὶ ἀπεστάλησαν πρὸς ἐξόντωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Καὶ ταῦτα ἐγένοντο ἐπὶ παρουσίᾳ Ἰταλικοῦ θωρηκτοῦ, ὅπερ λέγεται ὅτι ἠπείλησε βομβαρδισμὸν τῆς πόλεως, ἂν δὲν ἔπαυον αἱ καταδιώξεις. Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι γινώσκουσι μέχρι τίνος σημείου πρέπει νὰ φοβῶνται τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀπειλάς. Πρόκειται ἄρα περὶ προδιαγεγραμμένου σχεδίου τῶν Τούρκων πρὸς ἐξόντωσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ βελτίωσιν τοῦ τόσον αἱματηρὰν ἐπιτυχίαν ἔχοντος συστήματος τῆς ἀρμενικῆς ἐξοντώσεως. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον εἶναι εὐρύτερον· ἀποβλέπει εἰς τὴν γενικὴν ἀπομάκρυνσιν παντὸς Εὐρωπαίου ἐκ τῆς Τουρκίας, καὶ ζητεῖ νὰ καταστήσῃ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἀδύνατον τὴν ζωὴν ἐν Τουρκίᾳ».

Ἀναφέρει ἔπειτα πληροφορίας τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐκ Σμύρνης παρ' ἀξιοπίστων προσώπων, ὅτι οἱ Γάλλοι στρατιωτικοί, οἵτινες ἦσαν αἰχμάλωτοι τοῦ Κεμὰλ καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἐπαρασημοφορήθησαν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἐδήλωσεν δ' ὅτι δὲν εἶναι ἄξιοι του παρασήμου, διότι ὁ τρόπος καθ' ὃν μεταχειρίσθησαν τὴν τιμὴν αὐτῶν οἱ Τοῦρκοι, δὲν ἐπιτρέπει εἰς αὐτοὺς νὰ φέρωσι τὸ παράσημον. Λόγοι ἄξιοι τῶν μεγάλων γαλλικῶν παραδόσεων τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς, λόγοι ἀνδρῶν ὑπερόχου τιμῆς! Ἀλλὰ ὡς ἐπληροφορήθη, οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι ἄνδρες δὲν ἐπανεῖδον ἀκόμη τὸ ἔδαφος τῆς Πατρίδος των, καὶ τοῦτο φρονεῖ διότι ἀπηγορεύθη εἰς αὐτούς, ὅπως μὴ διαφωτισθῇ ἡ κοινὴ γνώμη περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων. Γάλλος, κατέχων ἐξέχουσαν πολιτικὴν θέσιν ἐν Σμύρνῃ καὶ πολέμιος σφοδρὸς τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς, τοποθετηθεὶς ἤδη ἐν Κιλικίᾳ, ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐν Σμύρνῃ συμπολίτας του ὅτι, ἰδὼν τὰ ἔργα τῶν Τούρκων, ἤδη μετέβαλε γνώμην καὶ φρονεῖ ὅτι μόνη προστασία τῶν Εὐρωπαίων ἐν Ἀσίᾳ εἶναι ἡ παρουσία τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Οἱ Τοῦρκοι θεωροῦσιν ἑαυτοὺς νικητὰς τῶν Γάλλων, καὶ λέγει ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δέον νὰ κηδώμεθα εὐθὺς μετὰ τοὺς Γάλλους τοῦ κύρους καὶ τοῦ γοήτρου τῆς Γαλλίας, διότι φρονοῦμεν ὅτι δέον νὰ ἐπανέλθῃ ἡ Γαλλία εἰς τὴν παλαιὰν θέσιν της ὡς σημαιοφόρου τῆς ἐλευθερίας. Ἤδη, λέγει, ἠκούσθη τὸ σάλπισμα τῆς

ἀφυπνίσεως τῆς κοινῆς γνώμης ἀπὸ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ ἀπὸ τὸν αἰώνιον θρόνον τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Προτείνει νὰ γίνῃ ψήφισμα τῆς Συνελεύσεως εὐχαριστήσεως πρὸς αὐτοὺς καὶ διαμαρτυρίας διὰ τὰς σφαγὰς Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου νὰ ἱδρυθῇ ἐπιτροπὴ διαφωτισμοῦ, μεθ' ἧς νὰ ἐργασθῶσιν ἐντατικῶς πάντες οἱ δυνάμενοι παράγοντες, εἴτε ἐκ τοῦ κοινοβουλίου, εἴτε ἐκτὸς αὐτοῦ, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν διπλωματικῶν ἡμῶν ἀντιπροσώπων καὶ τοῦ Γραφείου τοῦ Τύπου, καθόσον τὰ μέσα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ ἐπαρκέσωσι πρὸς πλήρη διαφωτισμὸν τῆς κοινῆς γνώμης. (Χειροκροτήματα).

Ὁ κ. **Δ. Τσουκαλᾶς**, περιγράφων διὰ μακρῶν τὰ βασανιστήρια τῶν χριστιανῶν καὶ τὰς καταστροφάς, ἃς ὑπέστησαν ὑπὸ Τούρκων, διαιρεῖ τοὺς διωγμοὺς εἰς τέσσαρας περιόδους καὶ ἀνευρίσκει ὅτι ἀπὸ 30 Μαΐου μέχρις 8 Ἰουνίου 1914, ἐν διαστήματι 9 ἡμερῶν κατεστράφησαν διὰ μυρίων βασάνων 127 χιλιάδες χριστιανῶν. Περιγράφων δὲ τὰ μέσα, δι' ὧν ἐδολοφόνουν τοὺς χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας των, χαρακτηρίζει ὡς ἀνήκουστα καὶ πρωτοφανῆ μαρτύριά των. Εἶτα εἰσέρχεται εἰς τὰς μετέπειτα καταστροφὰς καὶ καταλήγει εἰς τὰς καταστροφὰς τοῦ Πόντου τῶν μηνῶν Ἰουνίου, Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου, τοῦ παρελθόντος ἔτους, καθ' ἃς ἐξοντώθησαν τριακόσιαι πέντε χιλιάδες χριστιανῶν καὶ εἶτα εἰς τὰς πρὸ ἡμερῶν σφαγὰς καὶ καταστροφὰς τοῦ τρέχοντος μηνός. Διηγούμενος τὰ πρωτοφανῆ μαρτύρια, λέγει ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει ἀποδείξεων, ἃς προσκομίζει, ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Πάφρας ἐκ 40 χιλιάδων Ἑλλήνων κατεστράφη, διασωθέντων πέντε μόνον χιλιάδων εἰς Μήδειαν διὰ τῆς φυγῆς καὶ ἐκ τῶν ἀπομεινάντων 35 χιλιάδων μόνον 100, διαφυγόντες εἰς τὰ ὄρη, ὅπου ἡ αὐτὴ τοὺς ἀναμένει τύχη. Μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν φρικωδῶν μαρτυρίων καὶ βασάνων ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Πόντου καὶ τὴν παντελῆ ἐξόντωσιν, λέγει ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὰς ὀθωμανικὰς ὁμολογίας καὶ τὰς τῶν ἰθυνόντων τὰς τύχας Γάλλων, Ἄγγλων κλπ. καὶ ἄρχεται ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν. Ἀναγινώσκει δήλωσιν τοῦ Γερουσιαστοῦ Δαμὰτ Φερὴτ Πασσᾶ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Ὀθωμανικῆς Γερουσίας τὴν 9ην 22 Ὀκτωβρίου 1918, καθ' ἣν ἡ ἐκμηδένισις τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν ἦτο ἔγκλημα πραχθὲν ἄνευ

οὐδενὸς λόγου καὶ ἀποδοτέον εἰς τὸ κομιτάτον «Ἕνωσις καὶ Πρόοδος.» Ἀνέφερε δ' ὅτι οἱ ἀπελαθέντες Ὀθωμανοὶ ὑπηκόοι ἀνέρχονται εἰς 550 χιλιάδες. Ὁ κ. Τσουκαλᾶς ἀνέγνωσε κατόπι ἀποσπάσματα ἄρθρων τουρκικῶν ἐφημερίδων, ἐν αἷς γράφεται ὅτι «τὰ ἀκατανόμαστα ἐγκλήματα δέον νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ὀθωμανικὸν λαόν». Ἐπίσης ἀνέγνωσεν ἀποσπάσματα ἄρθρων τῆς ὀθωμανικῆς ἐφημερίδος «Ἀδαλὲκ», διὰ τῶν ὁποίων ὁμολογεῖται ὅτι Κεμαλικαὶ συμμορίαι κατέσφαξαν Ἄγγλους, Ἕλληνας καὶ Ἀρμενίους, ἐν Σαμψοῦντι, καὶ ἀποδίδονται αἱ σφαγαὶ εἰς τὴν βραδύτητα τῆς λήξεως τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, χαρακτηρίζονται δὲ ὁ Μουσταφᾶ Κεμὰλ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὡς κακοῦργοι.

Ἐξακολουθῶν ὁ κ. Τσουκαλᾶς, ἀναγινώσκει ἔκθεσιν διαβιβασθεῖσαν διὰ τοῦ κ. Μπριὰν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, διὰ τῆς ὁποίας δηλοῦται ὅτι αἱ Σύμμαχοι Δυνάμεις ἔχουσι πλήρη τὴν συναίσθησιν ὅτι δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς ἐγωϊστικὰ συμφέροντα ἀλλὰ πρὸ παντὸς εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῶν λαῶν καὶ τοῦ δικαίου τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ δωδέκατος ὅρος τοῦ δεκατετραλόγου τοῦ Οὐίλσωνος, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἔλαβε χώραν ἡ ἔξοδος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, λέγει· αἱ ἄλλαι ἐθνότητες, αἱ εὑρισκόμεναι τὴν στιγμὴν ταύτην ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν, δέον ν' ἀσφαλισθῶσι δι' ἀναμφισβητήτου ἀσφαλείας διὰ τὴν ὕπαρξίν των καὶ ν' αὐξηθῶσι κατὰ τρόπον αὐτονομικόν.» Ὁ κ. Μπάλφουρ, ἐν ἐκθέσει πρὸς τὸν Πρόεδρον Οὐίλσωνα, λέγει ὅτι «ἡ ὑπόθεσις καθ' ἣν εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπὸ τῆς Τουρκίας συμβίωσις μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνοτήτων, εἶναι ἀδύνατος». Ἀναγινώσκει ἐπίσης ὁμολογίας τῶν Γάλλων περὶ τῶν σφαγῶν. Οὕτω ὁ κ. Πουανκαρέ, προσφωνῶν τὸν Πρόεδρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὰ Ἠλύσια τὴν 29 Ἰουνίου 1919, ἀναγνωρίζει τὰς τουρκικὰς ὠμότητας, πλειότερον δὲ καὶ δριμύτερον ὁ κ. Κλεμανσὼ ἐν τῇ διακοινώσει του πρὸς τὸν Φερὴτ Πασᾶν, (25 Ἰουνίου 1919) πρόεδρον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Καὶ ὁ κ. Μιλλερὰν ἐν τῇ διακοινώσει πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν ἀντιπροσωπείαν λέγει ὅτι ἔφθασεν ὁ καιρὸς ὅπως τεθῇ τέρμα εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων λαῶν ἐπικυριαρχίαν τῶν Τούρκων, καὶ εἰς τὰς ὠμότητας

κάτων αἵτινες κατέπληξαν καὶ ἐπαναστάτησαν τὴν κοινὴν γνώμην τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ σφαγέντες Ἀρμένιοι ὑπολογίζονται εἰς 800 χιλιάδας. Ὁ κ. Μπριὰν ἀπαντῶν εἰς τὸν γερουσιαστὴν Μαρτὲν τὴν 6 Νοεμβρίου 1916, λέγει ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας στιγματίζει τὰ ἐγκλήματα τῶν Νεοτούρκων. Ἡ ἐν Ἀμισῷ ἑδρεύουσα Ἀμερικανικὴ ἑταιρεία ὑποβάλλει ἔκθεσιν εἰς τὸν Ὕπατον Ἁρμοστὴν τὴν 8 Ἰουνίου 1921, δι' ἧς διαμαρτύρεται διὰ τὰς φοβερὰς σφαγὰς τῆς Ἀμισοῦ, περὶ τούτου δέ, λέγει, ἐδημοσιεύθη καὶ ἀνακοινωθὲν εἰς τὸν Παρισινὸν «Χρόνον». Ὁ κ. Βίντερτον ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων εἶπεν, ὅτι ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις ἔχει εἰς τὴν κατοχήν της ἀποδείξεις διὰ τὰς ἐκτοπίσεις τῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων.

Καὶ καταλήγων ὁ κ. Τσουκαλᾶς, ἀναγινώσκει ἀποσπάσματα τοῦ βιβλίου τοῦ Γάλλου συγγραφέως Νικὸλ «Οἱ σύμμαχοι καὶ αἱ κρίσεις τοῦ Ἀνατολικοῦ», ὅπερ μόλις πρὸ μηνὸς ἐξεδόθη, ἐν οἷς ἀναγράφονται αἱ νέαι ὠμότητες καὶ τὰ ὄργια τῶν κεμαλικῶν, καὶ συνιστᾷ ὅπως ἡ Συνέλευσις, οὐ μόνον διαμαρτυρηθῇ πρὸς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον διὰ τὰς ὠμότητας καὶ τὰ ὄργια ταῦτα, ἀλλ' ἐκφράσῃ καὶ τὴν σταθερὰν αὐτῆς ἀπόφασιν περὶ περατώσεως τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος καὶ ἱκανοποιήσεως τῶν δικαίων τούτων. (Χειροκροτήματα).

Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις ὥρα 9 καὶ 40′ μ. μ. ἵνα ἐπαναληφθῇ τὴν 10 καὶ 30′ μ. μ.

Μετὰ τὴν διακοπὴν

'Ωρα 11 καὶ 30′ μ. μ.

Ἐπαναληφθείσης τῆς συνεδριάσεως, ὁ κ. ***Πρόεδρος*** ἀνακοινοῖ ὅτι ἡ ***ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ*** καταθέτει τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ συνταγματάρχου Γραβάνη Περικλῆ, ἀποφαινομένη ὅτι δέον οὗτος νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν ἐν τῷ στρατῷ ἀρχαιότητα αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ δικαιώματά του.

Ἐπαναλαμβανομένης μετὰ τοῦτο τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῶν τουρκικῶν σφαγῶν, ὁ κ. ***Σ. Σωτηριάδης*** λέγει ὅτι τοῦ θέματος ἐξαντληθέντος, ἀποδεικνύεται ὅτι κύριος σκοπὸς τῶν Τουρκικῶν διωγμῶν οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ ἡ

πλήρης ἐξόντωσις τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ δι' ὠργανωμένου καὶ συστηματικοῦ τρόπου. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι σοβαρόν, καὶ ἐφ' οὗ προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τῆς Συνελεύσεως, εἶναι ὅτι οἱ Τοῦρκοι, διαπράττοντες, ὅσα διαπράττουσιν, ἔχουσι καταρτίσει καὶ πλήρη προπαγάνδαν ἵνα ἀνατρέπῃ πᾶσαν ἐξέγερσιν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Καὶ ἀναφέρει, οὐ μόνον τὴν τεχνικὴν ἐξέγερσιν τῶν Ἰνδιῶν, πρὸ τῆς ὁποίας ἤρξατο καμπτομένη ἡ κοινὴ γνώμη ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἵδρυσιν Ὑπουργείου Προπαγάνδας ἐν Ἀγκύρᾳ, εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ὁποίου ἐτέθησαν πολλὰ ἑκατομμύρια λιρῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Δέον συνεπείᾳ τούτου νὰ λάβωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἀνάλογα μέτρα, ἱδρύοντες ὠργανωμένην προπαγάνδαν, καὶ δὴ εἰς κέντρα ἔνθα νὰ δύναται νὰ δρᾷ αὕτη ἀποτελεσματικῶς. Προτείνει δὲ νὰ ἱδρυθῶσιν εἰδικὰ γραφεῖα ἐν Ἀμερικῇ, Παρισίοις, Λονδίνῳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Ὁ κ. ***Γ. Μπαλτατζῆς*** (Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν) δηλοῖ ὅτι ὑπάρχουσι τοιαῦτα γραφεῖα, εἰς αὐτὰ δ' ὀφείλεται καὶ ἡ τελευταία ἐξέγερσις τῆς κοινῆς γνώμης ἐν Εὐρώπῃ, καὶ αἱ ἄλλαι ἐν τῷ Ἀγγλικῷ καὶ τῷ ἄλλῳ τύπῳ δεδομέναι πληροφορίαι περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως καὶ λύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Οὐδένα δέ, προσθέτει, νὰ εὕρῃ αὐστηρότερον τηρητὴν ἡ λειτουργία τῶν γραφείων τούτων ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ κ. ***Σ. Σωτηριάδης*** συνιστᾷ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐνισχυθῶσι πλειότερον τὰ γραφεῖα ταῦτα, ὅπως ἐπιτευχθῇ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός.

Ὁ κ. ***Γ. Πὼπ*** παρατηρεῖ ὅτι, ἐφόσον ἔχομεν τὴν ἐχθρότητα τῶν ξένων Κυβερνήσεων, τίποτε δὲν θέλει γίνει, καὶ ἐκεῖ πρέπει νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν.

Ὁ κ. ***Ἀντ. Μάτεσις*** λέγει ὅτι τοῦτο εἶναι ὅλως ἄσχετον ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην, πρὸς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ στραφῶμεν.

Διακοπτομένης ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τῆς συζητήσεως, ὁ κ. ***Πρόεδρος*** ἀνακοινοῖ ὅτι ὁ Ὑπουργὸς ἐπὶ τοῦ Δημοσίου Θησαυροῦ κ. ***Κ. Λυκουρέζος*** ὑποβάλλει σχέδιον νόμου περὶ ἑρμηνείας τῶν νόμων περὶ ἀναγκαστικοῦ δανείου, ὅπερ θεωρεῖ ὡς ἐπεῖγον.

Ὁ κ. ***Σ. Σωτηριάδης*** καὶ ἄλλοι πληρεξούσιοι ζητοῦσι νὰ ὑποβληθῇ ψήφισμα, ὅπερ ἄλλως τε ὁ κ. Πρωθυπουργὸς